

שאלה- בעליו עמו סימן שמ"ו [שבוע ח]

שליח

גמ' ב"מ צו. שאל מהאשה ונשאל בעלה עד צו: אלא כי [1-2]
Optional תוס שם ד"ה שליח

להלכה

רי"ף [3]

נמוקי יוסף ד"ה אפוסטרופוס [3]

Optional רש"י ד"ה עבד דלאו נמוקי יוסף ד"ה וגרסי' בגמ' [3]
שליח עכו"ם מנחת חינוך מצוה ס [4]

שו"ע שמו סעיף ו' וש"ך שם ד [5-6]

פרעל

חידושי רע"א שם [6]

Optional מחנ"א שלוחין י"א [7]

שותפים

טור חו"מ שמ"ו סעיף ז' [8]

Optional קובץ הישר והטוב ח"ז שאלה י"ב [9-10]

התנה שיהא חייב - אם צריך לישבע שבועות השומרים

Optional תוס ב"מ נח. ד"ה אמר רב יוחנן בשקנו [11]

רע"א סימן רצ"א סעיף כ"ז [12]

קצות סימן רצא-יז [13]

ערוך השלחן רצא-נח [2]

השואל את הפרה פרק שמיני בבא מציעא צו.

עין משפט
גד מצוה

ח א מיי פ"א מהל' שאלה
ו ופקדון טווען ט"ז סנה
עשן ט"ז טווען ח"מ ק"י
(סא) [סאן] טע"ד :
ב ג ד ה י א מיי ס"א פ"א
ה טלען ט"ז סנה ט"ז
טווען ח"מ ק"י סמו
טע"ד :
י ו מיי ס"א ה טווען
טע"ד :
יא ח ט"י מיי ס"א סנה
טווען ט"ז סנה ט"ז :
יב ב מיי ס"א ה טלען
טווען ט"ז סנה ט"ז :
יג ז מיי פ"ד מהל' סמו
טע"ד :
יד ח ט"י מיי פ"א מהל' סמו
דרכס טווען ט"ז סנה
לגזון טווען ט"ז סנה
לד טע"ד :
טו ע מיי פ"א מהל' סמו
טלזון וואספין ס"א
סמו עשן ט"ז טווען ח"מ
ק"י קטב טע"ד :
פז ח מיי ס"א מהלזס
שאלה ופקדון טלען
סמו עשן ט"ז טווען ח"מ
ק"י סמו טע"ד :

ממונא דמיתיהני מינה. פירות שמשתמש בו: **ממונא** בעין ודאביבא. פי' דממונא בעין שישאל לו והאיכא ואית ליה נמי הנאה מיניה: **ונשאל** לו אחד מהן. תימה מאי קמיבעיא ליה דכין דאם נשאלו לו כל הבעלים פטור מהכל השתא יפטור מתאין כדאמר' במדבר (ב"ק דף ע"א): חמשה בקר אפי' חמשה תנאי בקר וי"ל דהתם סברא הוא שישלם לפי מה שגנב. אבל שאלה צעלים אין סברא לפטור והכי תבדוק ואין לך בו אלא חדוש: **שאל** מן האשה. תימה דמה כח יש לאשה להשאל נכסי מלוו שזהפירות לצעל ולצעל יש לו כח להשאל צלא רשותה והיא אינה יכולה להשאל כלל (ו) ואמאי נקט שאל מהאשה ויש לומר דאין העצל יכול להשאל או למכור פירות נכסי מלוו צלא רשותה כדאמר רבא בהאשה שפלה (חטות דף פ'): משום רווחא דיתא' לא נמי ה"ל שאל מן האיש נכסי מלוו שכן לא אשה מהו:

רַבָּא סָבַר דִּלָּה כ"ר יוֹנָתָן. דְּלֹאֵר אֶחָד אֶחָד מִשְׁמַע וּמִתַּחַךְ דְּרֵשָׁא דְּהִקְרֵא כִּרְצִי יוֹנָתָן לְמִידְרֵשׁ כִּי הֵי מַחֲנִי לְעֵלִי: דְּתֵינָא וּמֵינָא אִידֶךְ לֹא גְרַסִּין אֲלֹס קִרְאִי קֹא נָקִיט וְהֵא דְּמִפְּיָךְ זֵהָ דְּרֵצָא וְקֹא נָקִיט קִרְאִי אִפְסַכָּא לֹא דְּרוּקָא וְגִרְלָא צִינִי שְׁטַעַו צְיִירָסָא וְהֵינָא גְסָפְרִים דְּסָבְרִי דְּלֹא מַחֲנִי

קמייטא כרצ' יאשיה וזהוהו ממך
אזי וצמריטא כר' יונתן וזהוהו חירך
רצא ולא היו דכל כמה דנקמיה
לנו לקראי בין כסדר בין הפוך בין
לר' יאשיה בין לר' יונתן חדא דרשא
היה למר כדלית ליה ולמר כדלית
ליה ותריווהו ממני ממך אזי כר'
יאשיה ורצא כר' יונתן: איפוך אנא.
לומר שזעזעת שצרה פוטרמו ולא
בזעזעת שאלה: שכן חייב באונסין.
ועל אותה ענה ממחייב הוא: שכן
חייב במונותיה. ע"י: רב אשי אמר.
אמר רבא גמורא דמחייב שאלה: שכן

הגהות חב"ח

(ח) גב' וממרחק לקראי
 גר' יונתן אס כ"ל ומינח
 תמינח ממקום: (צ) שם
 ינאשל בעלה עמדה אשה:
 (א) גב' ד"ה עבד וכו'
 יאזן דין שולל
 משהיל מוהגים בו שזין
 לו: (ד) תרס' ד"ה שאל
 יכ' ואחאי נקט. י"ג פי'
 אפי' אח' ידע נח לאשה
 נמו לנעל אחאי נקט שאל
 מן האשה ולא נקט שאל
 מן נעעל:

מורה אור השלם

תורה אור השלם
(א) אם בעליו עמו לא
שלם אם שכיר הוא
בא בשכרו; [שמות כב, ד]
(ב) ובי יחאל איש מעם
עמו; [וישכר או מת
עמיו אין עמו שלם
שלם]; [שמות כב, יג]
(ג) כל גדר וכל שבועת
אסר לענות נפש אישה
דקיימו אישה יפרו;
[מכרס כ, ד]

מנהלות וציננים

כח"י [א]
 דש"י"ה (דפרי'): [ב]
 דנקמ"נ [ג]
 ונדפ"ר [ד]
 צ"ל הוזה ליה בע" [ה]
 שואל ממשא"ל (רש"ש), [ו]
 וכן בע"ה שואל בע"ה [ז]
 כ"ה ברש"י על הרי"ף [ח]
 (ביד"ר): [ט]
 לפי הענין [י]
 צ"ל שפ"ס (רש"ש): [יא]
 (בדפריד) [יב]
 צ"ל עור [יג]
 יחא תגיה כן המהרש"ל [יד]
 בדפריד, וכן ברש"י [טו]
 כ"כ"ש (סם): [טז]
 מהרש"א דאיכא דמ"מ [יז]
 פלגי (גליון): [יח]
 נד"ל ואש"ה [יט]

בעל פלוגתיה דר' יוחנן וריש
אקיש. לא צעי למימר
פלוגתא דתנאי היא לאפילוגי גבי
המוכר עבדו ע"מ שימשתו עד"ל
יוס אי ראשון היו דנין יוס או יומים
צעי שני לאפכי מ"ד (ב"ק 97 ע.)
דפליגי דמר דריש תתמו וצ"ל דריש
כספו אי נמי אפי' למ"ד החס כקנין
הגוף דמי היינו משום שמשיר המוכר
לעצמו פירות צעין יפה חלל בעלמא
ללא: **שליח** פלוגתא דר' יונתן
ור' יאשיה דתניא ב"ב. וא"ת היכי
דמזמא שאליה בעלים לנדריה דהא
שום דרשא איכא לרבי יאשיה דלא
הוי שליח כמותו דבעלמא לא פליגי
ויי"ל דטעמא דרבי יאשיה החס
משום דכתיב תרי יומי אישה אישה
ויקיימו ואישה יפרתו למעוטי שלוחו
וה"ל כתיב בעלי תרי יומי אי נמי
משום דלאן בעלי ואיחות:
לוי הוא דוקא ולא משלוח:

סאמר

מהיהוא פלגא רדיה מיהא מיפטר ויִשְׁתַּפֵּין ששאלו ונשאל לאחד מהן מהן
כולו שואל בעיני וליכא או דלמא בהדיא פלגא דשיילי^א מיהת מיפטר^ב שאל
מהאשה ונשאל בעלה^ג אשה ששאלה ונשאל לבעל מהו^ד קנין פירות כקנין
הגוף דמי או לא אמר ליה רבינא לרב אשי^ה האומר לשלוחו צא והשאל לי עם
פירתי מהו בעליו ממש בעינא^ו וליכא או דלמא^ז שלוחו של אדם כמותו
ואיכא א"ל רב אחא ברבי דרב אויא לרב אשי בעל פלוגתא דר' יוחנן ור"ל
שליח פלוגתא דר' יונתן ור' יאשיה בעל פלוגתא דר' יוחנן ור"ל דאיתמר
המוכר שדרו לחבירו לפירות ר' יוחנן אומר מביא וקורא ריש לקיש אומר
מביא ואינו קורא ר' יוחנן אומר מביא וקורא קנין פירות כקנין הגוף דמי
וריש לקיש אומר מביא ואינו קורא קנין פירות צלא כקנין הגוף דמי שליח
פלוגתא דר' יונתן ור' יאשיה דתניא^ח האומר לאפוטרופוס כל נדרים שתליח
אשתי נודרת מכאן עד שאבא ממקום פלוני הפר לה והפיר לה יכול יהו
מופריין ת"ל אשה יקימנו ואישה יפרנו דברי ר' יאשיה ר' יונתן אומר מצינו
בכל מקום ששלוחו של אדם כמותו א"ל רב עיליש לרבא האומר לעבדו צא
והשאל עם פירתי מהו תיבעי למד^ט שלוחו של אדם כמותו תיבעי למאן דאמר
שלוחו של אדם אינו כמותו תיבעי למד^י שלוחו של אדם כמותו הני מילי
שליח דבר מצוה הוא אבל עבד דלאו בר מצוה לא או דלמא אפי' למד^{יא} אין
שלוחו של אדם כמותו ה"מ שליח אבל עבד^{יב} די עבד כיד רבו דמיא אמר
ליה^{יג} מסתברא די עבד כיד רבו דמיא בעי רמי בר חמא בעל בנכסי אשתו
שואל

שאל

מקורו ופירוש המלה למעלה שם
קפיד דמעט רעהו משמע לא רעהו
עצמו דשאל לו ועלה ממק קרש שלם
ושלם אלמא חשעת שאלה קפידא
קאי: אי לאו הך. דהדור ופרש
מילתא טפי לא הוה מציו למילך מעט
רעהו ולא רעהו עצמו דאיכא למימר
ואורחיה דקרא למשחתי הכי וליש
בצעלים ולי"ש בלא צעלים חייב
השתא דגלי קיפא דבצעלים פטור
ואחז מיניהו קאי פטור ולא על
הצדמתה לטיפין מיניה גילוי מילתא
דלשעת שאלה קפיד: שאלה דרבעה.
הוא עצמו: מהו. מחייב באונסיה
או לא: ליראות. שיהא נראה עשיר
תשוצו ולא ימשכו צעלי צמים ידיו
ממנו להקיצו צאמנה ובאשראי:
הנאה מיניה. שנהנה בצממה עצמה:
המפורטא פה כלום הכא מאי: מן
המפורטין. שיהא שאל של שניה:
שוותפין ששאלו. למרש זה קרקע
של שותפות: ובשאל. הצעלים: לאחד
מהן. למלאכתו שאינה של שותפות:
בדור שואל בעינן. שיהא הצעל נשאל
לכל שואל פרמו: שאל מן האשה.
ספרה של נכסי מלוג: ובשאל לי בעלה.
למרוש ששאלה. אשה ששאלה. למרוש
למלאכתו: מלוג ונשאלו הצעלים לצעל
קרקע מלוג ונשאלו הצעלים לצעל
למלאכתו עצמו: קנין פירות. שהצעל
אחולכ פירות מלוג כקנין הגוף דמי
וזהו ליה צעלים שואל ונשאל^ל כאלו
קרקע ופרה שלו: השאל לי. בצעלי:
המבורר שדדו לפירות. שיאכל לוקח
פירותיה ב' ג' שנים ואחר זמן תחזור
לצעלים מצבא צבורים וקורא ארמי
אחוז אבי וכל הפרשה (דמיס כו)
וקורא אינו זה הנה הצאמ [נאח] ראשית
ופרי האדמה אשר נתת לי דקנין
לפירות כקנין הגוף: לאפטרופוס.
היה הולך למדינת הים ומינה
לאפטרופוס על נכסיו לזון אשתו
וזנינו: עבד דלאו בר מצוה לא.
שליחות נפקא לן (לעל דף עט):
ממאס גם אחס לרצות שלוחכם
דבעין דומיא דמשלח שיהיו דיניו
דמוהים זו זה אין דין שואל (א) מוגה זו:
וגם משאלי שאין לו כלום בלא רצו:
שואל

סוף

יו א מ"י פ"ב מהלכות
שאלה הלכה א סנה
עשן א מושע ח"מ פ"י
שמו פ"ט טו:
יח ב מ"י ט"ז הלכה א
עין השמות ומנחם
מנחם טור ש"ע שם פ"ט
פ"י:
יט ד מ"י פ"י מהלכות
מעלה ה"ל יח:
כ ה מ"י פ"א מהלכות
הלכה ד סנה עשן א
מושע ח"מ פ"י שם פ"ט
פ"י:
כא ו מ"י ט"ז הלכה א
שם פ"ט ש"ע פ"י
שמו פ"ט פ"י:

אמר רבא לר' חורפא שבשבתא בריה
ממנחם דנפקת אלמנה דיננות (דף סו. וס) דתנן נכסי
מלוג אס פתחו פתחו לה אלמנה איס בלחיות העל אלל עדירפא
פריך אי נמי הויא ממנחם איכא לאוקמא נקרקע שנתמעט מדין
שומרין כדלמך כהאכז (לשל דף טו.)
שומר חנם אינו נשבע שומר שכר אינו
משלם וה"ה שואל דמי יטאל קאי
למאי דקא חייב קרא לעיל:

דאגר מינה פרה והדר נסבה.
וה"ה דמני למימר דשאל
מינה פרה אלל מילתא דשכיחא נקט:
אי שוכר נמי הוי תיתי שכירות ברי.
ולא מסתבר ליה למימר דדוקא
שאלה שהוסף להסמיך צאונסין
מפקעי שכירות שמתחלה:

בעל בגמרי אשתו לא שואל הוי
ולא שוכר ברי [א] ומינה
נראה לר"י דשומר חנם הוי ומי
נפשיעה ולפי זה הלוקח דהמה
לשלשים יום אע"ג דלאו שואל הוי
ולא שוכר דנלשן מקח לקח מכל
מקום שומר חנם הוי: **אלא** דוקא
הוי מדרבי יוסי ברבי חנינא. וה"ה
ולמא דיורש הוי דהיכא דליכא פסידא
דלחרינא הוי יורש ולא לוקח כדלמרי
בסוף פ"י ט' נטלין (דף טז קלס): והכא
איכא פסידא דאס שאלה האשה יתמימי
גניבה ואכידה הוי יורש כדלמך
רנא בלא נעויות (נמנע דף טז):
יתומים שהיח להם אביהם פרה שאלה
ומתה צמון ימי שאלתה או נאנסה
אין חייבין צאונסין משמע דגניבה
ואכידה חייבין וי"ל דלא שווה רבנן
יורש אלל משום פסידא דלחננו
כדי שמה ציונת מנכסין כדלמרינן
הסם אלל משום פסידא דמשאל
אין לו לעשות כיוורש לחייב גניבה
ואכידה שאל ירצה לא ישאלו דמי
דוחקו להשאלו והוי כאלו אפסיד
אנפשיה: **בעל** בגמרי אשתו מי
מע"י מי אמרינן צמון מעל שהוא עושה
עיקר המעשה ששאלה ועל ידי זה
זוכה צמון או דלמא הוי עשה
עיקר המעשה שהיח נשאל לו או
דלמא צמ דין עשו עיקר המעשה
שחיקו שמה צמון: **אמר** רבא
מאן נמשע נמשע בעל. הלל לא
עשה שום מעשה דלסורא לא ינחא
ליה דליקני לא היה צריך לנטעם
זה דאפי' ינחא ליה דליקני הכל
מה שצדקה אפילו של אחרים ושל
הקדש לא היה קונה כי לא תקנו
לו חכמים וא"כ היאך היה לו למעול
בגושולין לצדו בלא לקחת מעות
אלל לפי שגבי צ"ד הוצרך להאי

טעמא נקטיה נמי הכא אי נמי נקטיה למימר דלפילו לקח המעות לא ימעול כיון דלסורא לא ינחא ליה דליקני ולא נחמין לזכות
באל אחרים ואינו נחמין בגנילתו להוציא מרשות עצמו דקדש שכן של ואינו מעול אלל כשצא להוציא מרשות עצמו כגון גונב
או גוזל ההקדש מרשות חבירו כדמוכח פ"ק דהגיגה (דף י. וס) דלמך נעל אכן או קורה של הקדש לא מעל תננה לחבירו הוא מעל
וחבירו לא מעל ופריך גולה מה לי הוא ומה לי חבירו ומשני צונזר המסורות לו אכני צנין עסקין אלמא כיון שהוא ברשותו
שאלו מחבירו מרשות עצמו אלל סבר שאלו של אינו מעול בגנילתו מעול אידי אידי נמי לא עשה כלום דלא ינחא
לה דליקני בגושולין אלל הימר שחיקו לו חכמים ואפי' לקחתם ומתנם לו אינה מעולה כיון שאינה מתחבנת להוציא מרשות עצמו אלל
אם שלו סברה ליתן לו נמנעו צמ דין וכו': **זיל** ש"ס י"ח נרגא מע"י. פי' בקונטרס נרגא מע"י אחרת יתן לו והשגרים יתן של
שואל ואין נראה לרבינו שמואל דאפי' גנב וגזלן משמע שחולין לפרוע סוניה כמו מוק כדלמרי צ"ק דבצא קמא (דף טז.) כולן כאכתי הן לשלם
ממיטב פי' עשרים וארבע אחת וגנב וגזלן כללן אלמא מדמה השלמי גנב וגזלן להשלמי נזק וא"כ יפרע סוניה ומפרס הי"ר שמואל דמשלם
נרגא מע"י הוי שהפחת שהול משמרה עד שעת העמדה צדן הוי דשואל ומסוף על השגרים כשעת העמדה צדן עד
שעה"ה נרגא מע"י דמדמי ליה רב לגנב וגזלן דלמך שמואל בפרק קמא דבצא קמא (דף יח.) דלין שמין לא לגנב ולא לגזלן אלל
לנחמן וצדן רבי אית ליה דלף לשואל אין"ה שמין והסם מימי מילתא דרז אמילתיה דשמואל וכל ההלכה אידי הסם לעיל מינה שפחת
נצלה דניקן הוי ואמר ליה רב כהנא ורז אפי' דינא הכי דשגרים גרשות משאל הוולו דשואל לא הוי כגזלן דגזלן קני לגמרי
גולה בשמי מיתה וספירה ולהכי מהדר ליה שואל חבירי ושמין לו כמה הוי שגרים שוין בשעת שפירה וממילא ליה דמי מאני והוי
פסח

שואל הוי. קא ס"ד להסמיך צאונסין צמון נכסי מלוג שלה
שהוא עושה צמון מללכמו: שאלה בבעלים היא. שהיח עמו חביר
מללכמו והיח נשאל לו תחלה משעלה: מאי שואל הוי. מנישולין
ואילן ומפקעת שכירות וכו' ופטור: והדר נסבה. (ה) וזהו הוי אף צדקה
להשחמט נבא כל ימי השכירות:

שואל הוי או שוכר הוי **אמר** רבא (ה) לר' חורפא שבשבתא
שאלה בבעלים היא אי שוכר הוי שכירות
בבעלים היא לא כי קמביעיא ליה לרמי בר
חמא דאגר מינה פרה והדר נסבה (ה) שואל
הוי או שוכר הוי שואל הוי ואיתא שאלה
בבעלים מפקעא שכירות שלא בבעלים או
דלמא שוכר הוי ושכירות כדקיימא קיימא
ומאי שנא דאי שואל הוי דאיתא שאלה
בבעלים מפקעא שכירות שלא בבעלים אי
שוכר נמי הוי תיתי שכירות בבעלים תיפוק"
שכירות שלא בבעלים" אלא כי קא מיבעיא
לרמי בר חמא כגון דאגרא אידי פרה מעלמא
והדר נסבה ואליבא דרבנן דאמרי"ה שואל
משלם לשוכר לא תיבעי דך אליבא דר' יוסי
בבעלים היא כי תיבעי דך"ה אליבא דר' יוסי
דאמר תחזור פרה לבעלים הראשונים מאי
שואל הוי או שוכר הוי **אמר** רבא בעל לא
שואל הוי ולא שוכר הוי יאלא לוקח הוי
מדרבי יוסי בר' חנינא"ה דאמר רבי יוסי ברבי
חנינא באושה התקינו האשה שמכרה בנכסי
מלוג בחיי בעלה ומתה הבעל מוציא מיד
הלוקחות בעי רמי בר חמא בעל בנכסי אשתו
מי מעל **אמר** רבא מאן לימער לימער בעל
דהיתרא נחא ליה דליקני איסורא לא נחא
ליה דליקני תימער אידי דהיתרא נמי לא
נחא לה דליקני ניעמלו בית דין כי עברו רבנן
תקנתא ואמרו בעל לוקח הוי דהיתרא
לאיסורא לא עבד רבנן תקנתא אלא **אמר**
רבא"ה בעל מעל לכשיוציא מיד דהוא אמוציא
מעות הקדש לחולין איבעיא להו כחש בשר
מחמת מלאכה מאי **אמר** ליה"ה הווא מרבנן
ורב חלקיה בריה דרב אויא שמיא מכלל דכי
מתה מחמת מלאכה מחייב נימא (ה) לאו
לאוקמא בכלתא שאלתה אלא **אמר** רבא
לא מיבעיא כחש בשר מחמת מלאכה
דפטור אלא"ה אפי' מתה מחמת מלאכה
נמי פטור דאמר ליה לאו לאוקמא
בכלתא שאלתה הווא גברא דשאל
נרגא מחבריה איתבר אתא לקמיה דרבא
אמר ליה י"ל אייתי סהדי דלאו שנית ביה

והיפטר ואי ליכא סהדי מאי ת"ש"ה דההוא גברא דשאל נרגא מחבריה ואיתבר
אתא לקמיה דרב א"ל זיל שלים ליה נרגא מעליא א"ל רב כהנא ורב אסי לרב
דינא

והיפטר ואי ליכא סהדי מאי ת"ש"ה דההוא גברא דשאל נרגא מחבריה ואיתבר
אתא לקמיה דרב א"ל זיל שלים ליה נרגא מעליא א"ל רב כהנא ורב אסי לרב
דינא

(א) עינינו ג. צנא מרמ
קטו: דה לג. ג. עי
חסי לקמן צח: ד"ה
שאלה. (ג) נעלל לה:
(ד) עי חסי לעיל לה:
ד"ה תחזור. (ט) כדומה
כ. עמ: צנא קמא פס:
נעלל לה. צנא מרמ ג.
קטו: (ו) צנא קמא יח.
(ז) כדומה מו ע"ב.

הנהגות הב"ח
(א) גמי וסדר נקטה מאי
שואל: (ב) שם יומא
ליה לאו לאוקמא
נצילתא:

הנהגות הגר"א
[א] תוס' ד"ה בעל
ופירו' ברי. י"ב שם
הרמב"ם מוקל:

גליון הש"ס
רש"י ד"ה והדר וכו'
וזהו הוי אף בפרה.
קא לי ה"ה כס"ג לא וזה
נעלל שכירות דהפריה כיון
דליכא קרנא לדידה. עין
ברש"י כדומה דף עט
פ"ג ד"ה חולל דגבי
הכא דלמך פרה ליש ק.
ועל"ה:

הנהגות יצוינים
[א] דפיר' תיפקע:
[ב] לפי' הוספות ל"ג
ידהיתרא"ה מהרש"ל
(גליון): [ג] ציל דהו
(כ"ח): וכו' בבמה
(כ"ח): [ד] בקיד דהו
ש"ס ר"י ש"ס
(גליון) רש"י וברפ"ר
ש"ס: [ה] ציל דעשותו
(באה"מ) וכו' בבמה
(א) יש לחושין ודקאמר
(באה"מ): [ז] נרציל
ש"ס: (באה"מ):
[ח] גרסת מהרש"ל
לשואל שמין (גליון)
הוסף תבת"א יא"י:

ונשאל בעלגה למלכת
עלמנו: קנין פירות.
שנעלם אצל פירות
מלך כקנין הגוף דמי
והיו צעלה שאל ונשאל
כליו פרה וקרקע
שלי: צא והשאל יי.
בצילי: לאפוסרופוס.
שלי: הוא הולך למלכות
הם ומנה אפוסרופוס
על נכסיו לזון אשתו
ונכיו: שואל הוי. סלקא
דעק להמציא באונסין
במלך נכסיו מלוג
כשעושי: מה מלכת
מיבעה ליה ולק פרי
מלי קא חייבי ליה
דמנה נפשו פטור
דהוי עמו (י) מלכת
ונשאלה לו כשנשאלה:
ואליבא דרבנן. דלגלי:
המפקד (לעיל לה):
ואמרי שוברים פרה
והשאלה לאחר ומנה
השואל משלם לשוכר:
ולא תביעין. דהויא
פטור שאלה צעלים
הוא:

מ"מ נהי דהשאלה הויא שאלה (י) מיהו אם קנין פירות לאו כקנין
הגוף דמי אינה שאלה צעלים כיון שהשאלה ג"כ אינה צמלכת:
האשה ששאלה. פרה למרות זה קרקע של נכסיו מלוג ונשאל צעל
הפרה לצעלה צמלכת עצמו. דלגלי צמלכת מלוג פשיטא שאלה
צעלים הויא אף על גב שאליו
נשאל ללוחה קרקע ששאלה
הפרה אצל השאלה ששאלה
נשאל לקרקע שאליו של מלוג אם
קנין פירות לאו כקנין הגוף דמי
נמלא שאליו נשאל (לשאלן) כוליה
והוי ספק דלגלי ופטור
[ממחלה] וכדפרישית לעיל (ד"ה
מקו) ואם קנין פירות כקנין הגוף
דמיא נמלא דליקא שאלה צעלים
ופטור לגמרי:

ד"ר שמעון בן דקיש וכו'. כתב
הרי"ף (י) ו"ל דהא ק"ל כרבי
שמעון בן לקיש.
מה שכתבתי שאליו כוליה שאל
וכלעיל משום דהוה משמע לי
דכיון דהבעל והאשה שותפין
בהאיך קרקע כששאל פרה לזוך
לזוה קרקע לתרום פרה הוא
כשותפין ששאלו על כששאל מן
האשה פרה של נכסיו מלוג הרי
הוא כשאל מן השותפין. אצל
הרמב"ם (י) כתב פ"צ מהל'
שאלה (ה"ו) שאלה צעלים
וכן כתב הרי"ף (י) ו"ל נראה דחייב
באונסין לגמרי ואפשר דטעמא
משום דגוף הדבר שהוא שאל אינו
של שותפות אלא מן האשה דוקא
ולא דמי לפרה של שותפין:

אפוסרופוס. כגון שהיה הולך
למדינת הים ומנה
אפוסרופוס על נכסיו לזון אשתו
ונכיו: דברי רבי יאשיה. וטעמא
דכיון דליקא אינה למימר דלף על
גב דציל מקום שאליו של אדם
כמותו שאלו הכא שאלה הכמות
לעכב דכתיב (נמדרג ל) אישה (י)
ואישה (י) צעליו עמו ואין צעליו
(שמות כג ג' יד.) ר"ס ו"ל פסק
כרבי יאשיה משום דקרא דייקי
כומיה וכתבו האחרונים ו"ל (י)
ד"ה שלי) דלא מחזור דכיון דלא
אימרה הוי צמלכת להדיא לית לן
למימר הכי מוצא דפשיטא. וגם
הרמב"ם ו"ל (פ"ג מהל' מדינ' ה"ט)
פסק כרבי יאשיה וכן הרי"ף (י) ו"ל מטעמא דלמרינן כסמון
משום דיד עבד כיד רבו אלמא דמשום שליחות לא מהני. והשכיב
עליו הראב"ד ו"ל דמהא לא איכא דלעולם רצא סבר דהא
דשלומו של אדם כמותו כרבי יוחנן אלא דכיון דרצא עיליש צעי
מיניה אפילו למ"ד לא אמרינן שאלוה של אדם כמותו פשיטא ליה
דעבד מיניה מהני דיד רבו הוא ומסקינן הראב"ד והרנ"ב ו"ל
(ד"ה שלי) דלעמו וכתב הרנ"ב ו"ל (ס) ח"ל מיהו כיון דליקא
אכרעותא צמלכת נקטינן לחומרה וגבי נדרים לא מני מפד ע"י
שליח דשאל תורה הלך אחר המתמיד (ע"ז ו) וכן פסק הרמב"ן
ו"ל בהלכות נדרים שלו (על דף ע"ה) וגבי שאלה צעלים פטור
כיון דספיקא הוא והמולא מחזירו עליו הראיה:

וגרסי' בגמרא א"ר רב עיליש לרבא אמר לעבדו צא
והשאל עם פרתי מהו [וכו'] (י) למאן דאמר שאלוהו
ש' אדם כמותו הני מילי ש"ח דבר מצוה אב"ל עבד דלאו בר
מצוה לא או דילמא אפילו למאן דאמר לא אמרינן שאלוהו ש' אדם
כמותו הני מילי שאלוהו אב"ל עבד אמרינן דר עבד כיד רבו
דמיא א"ל מסתברא דר עבד כיד רבו דמיא: אב"ל עבד דלאו בר
מצוה הוא לא וכו'. הנכון כמו שפירש הרמב"ן ו"ל (ד"ה וס)

(פרס) דלף על גב דצעלמא לא צעין שהיה בר מלות ממש
השאלה דמי אינה שאלה צעלים כיון שהשאלה ג"כ אינה צמלכת:
האשה ששאלה. פרה למרות זה קרקע של נכסיו מלוג ונשאל צעל
הפרה לצעלה צמלכת עצמו. דלגלי צמלכת מלוג פשיטא שאלה
צעלים הויא אף על גב שאליו
נשאל ללוחה קרקע ששאלה
הפרה אצל השאלה ששאלה
נשאל לקרקע שאליו של מלוג אם
קנין פירות לאו כקנין הגוף דמי
נמלא שאליו נשאל (לשאלן) כוליה
והוי ספק דלגלי ופטור
[ממחלה] וכדפרישית לעיל (ד"ה
מקו) ואם קנין פירות כקנין הגוף
דמיא נמלא דליקא שאלה צעלים
ופטור לגמרי:

אשה ששאלה ונשאל לבעלה פלוגתא
דרבי יוחנן ורבי שמעון בן לקיש לר' יוחנן
דסבר קנין פירות כקנין הגוף דמי הויא
שאלה בבעלים ולרבי שמעון בן לקיש
דסבר קנין פירות לאו כקנין הגוף דמי לא
הויא שאלה בבעלים "וקי"ל בהא"י כרבי
שמעון בן לקיש אמר ליה רבינא לרב אשי
האומר לשלוהו צא והשאל (ל"י) עם
פרתי מהו מי אמרינן בעליו ממש אמר
רחמנא והא ליכא או דילמא שאלוהו של
אדם כמותו (ואיכא) ופשיטא רב אחא
בריה דרב אדא"י דפלוגתא דרבי יאשיה ור'
יונתן היא דתניא האומר לאפוסרופוס כל
נדרים שתהא אשתי נודרת מיכן ועד
שאבא ממקום פלוני הפר לה והפר לה
יכול יהו מופרים ת"ל (בבב"ר ל) די אישה
יקמונו ואישה יפירו דברי ר' יאשיה ר'
יונתן אומר מצינו בכל מקום ששלוהו של
אדם כמותו ולא איפסקי בה הלכתא
בהדיא אלא מדחזין לרב עיליש דבעא
מיניה דרבא"י האומר לעבדו צא והשאל
עם פרתי מהו וא"ל מסתברא דר עבד
כיד רבו דמיא והוי לה שאלה בבעלים
מכלל דאחר דלאו דידו כידו דמיא הלא
הויא שאלה בבעלים והוא הדין נמי לענין
נדרים אינן מופרים: בעי רמי בר חמא בעל
בבבסי אשתו (צ"ח) שואל הוי או שוכר הוי
אמר רבא לפום חורפא שבשתא מאי קא
מייבעיא ליה אי שואל הוי שאלה בבעלים
היא ואי שוכר הוי שכירות בבעלים היא
כי קא מייבעיא ליה לרמי בר חמא כגון א
דאגרה איהי פרה מעלמא והדר נסבה
ואליבא דרבנן דאמרי שואל משלם לשוכר
לא תבעי לך דודאי שאלה בבעלים היא
כי תבעי לך אליבא דר' יוסי דאמר תחזור
פרה לבעלים הראשונים דכמאן דשאל
מינייהו דמי"י מאי שואל הוי וכמאן דשאל
ממרה שלא בבעלים דמי ומשלם או
דילמא שוכר הוי ושוכר פטור במתה

אמר רבא לפום חורפא שבשתא מאי קא
מייבעיא ליה אי שואל הוי שאלה בבעלים
היא ואי שוכר הוי שכירות בבעלים היא
כי קא מייבעיא ליה לרמי בר חמא כגון א
דאגרה איהי פרה מעלמא והדר נסבה
ואליבא דרבנן דאמרי שואל משלם לשוכר
לא תבעי לך דודאי שאלה בבעלים היא
כי תבעי לך אליבא דר' יוסי דאמר תחזור
פרה לבעלים הראשונים דכמאן דשאל
מינייהו דמי"י מאי שואל הוי וכמאן דשאל
ממרה שלא בבעלים דמי ומשלם או
דילמא שוכר הוי ושוכר פטור במתה

אמר רבא לפום חורפא שבשתא מאי קא
מייבעיא ליה אי שואל הוי שאלה בבעלים
היא ואי שוכר הוי שכירות בבעלים היא
כי קא מייבעיא ליה לרמי בר חמא כגון א
דאגרה איהי פרה מעלמא והדר נסבה
ואליבא דרבנן דאמרי שואל משלם לשוכר
לא תבעי לך דודאי שאלה בבעלים היא
כי תבעי לך אליבא דר' יוסי דאמר תחזור
פרה לבעלים הראשונים דכמאן דשאל
מינייהו דמי"י מאי שואל הוי וכמאן דשאל
ממרה שלא בבעלים דמי ומשלם או
דילמא שוכר הוי ושוכר פטור במתה

אמר רבא לפום חורפא שבשתא מאי קא
מייבעיא ליה אי שואל הוי שאלה בבעלים
היא ואי שוכר הוי שכירות בבעלים היא
כי קא מייבעיא ליה לרמי בר חמא כגון א
דאגרה איהי פרה מעלמא והדר נסבה
ואליבא דרבנן דאמרי שואל משלם לשוכר
לא תבעי לך דודאי שאלה בבעלים היא
כי תבעי לך אליבא דר' יוסי דאמר תחזור
פרה לבעלים הראשונים דכמאן דשאל
מינייהו דמי"י מאי שואל הוי וכמאן דשאל
ממרה שלא בבעלים דמי ומשלם או
דילמא שוכר הוי ושוכר פטור במתה

אמר רבא לפום חורפא שבשתא מאי קא
מייבעיא ליה אי שואל הוי שאלה בבעלים
היא ואי שוכר הוי שכירות בבעלים היא
כי קא מייבעיא ליה לרמי בר חמא כגון א
דאגרה איהי פרה מעלמא והדר נסבה
ואליבא דרבנן דאמרי שואל משלם לשוכר
לא תבעי לך דודאי שאלה בבעלים היא
כי תבעי לך אליבא דר' יוסי דאמר תחזור
פרה לבעלים הראשונים דכמאן דשאל
מינייהו דמי"י מאי שואל הוי וכמאן דשאל
ממרה שלא בבעלים דמי ומשלם או
דילמא שוכר הוי ושוכר פטור במתה

אמר רבא לפום חורפא שבשתא מאי קא
מייבעיא ליה אי שואל הוי שאלה בבעלים
היא ואי שוכר הוי שכירות בבעלים היא
כי קא מייבעיא ליה לרמי בר חמא כגון א
דאגרה איהי פרה מעלמא והדר נסבה
ואליבא דרבנן דאמרי שואל משלם לשוכר
לא תבעי לך דודאי שאלה בבעלים היא
כי תבעי לך אליבא דר' יוסי דאמר תחזור
פרה לבעלים הראשונים דכמאן דשאל
מינייהו דמי"י מאי שואל הוי וכמאן דשאל
ממרה שלא בבעלים דמי ומשלם או
דילמא שוכר הוי ושוכר פטור במתה

אמר רבא לפום חורפא שבשתא מאי קא
מייבעיא ליה אי שואל הוי שאלה בבעלים
היא ואי שוכר הוי שכירות בבעלים היא
כי קא מייבעיא ליה לרמי בר חמא כגון א
דאגרה איהי פרה מעלמא והדר נסבה
ואליבא דרבנן דאמרי שואל משלם לשוכר
לא תבעי לך דודאי שאלה בבעלים היא
כי תבעי לך אליבא דר' יוסי דאמר תחזור
פרה לבעלים הראשונים דכמאן דשאל
מינייהו דמי"י מאי שואל הוי וכמאן דשאל
ממרה שלא בבעלים דמי ומשלם או
דילמא שוכר הוי ושוכר פטור במתה

אמר רבא לפום חורפא שבשתא מאי קא
מייבעיא ליה אי שואל הוי שאלה בבעלים
היא ואי שוכר הוי שכירות בבעלים היא
כי קא מייבעיא ליה לרמי בר חמא כגון א
דאגרה איהי פרה מעלמא והדר נסבה
ואליבא דרבנן דאמרי שואל משלם לשוכר
לא תבעי לך דודאי שאלה בבעלים היא
כי תבעי לך אליבא דר' יוסי דאמר תחזור
פרה לבעלים הראשונים דכמאן דשאל
מינייהו דמי"י מאי שואל הוי וכמאן דשאל
ממרה שלא בבעלים דמי ומשלם או
דילמא שוכר הוי ושוכר פטור במתה

אמר רבא לפום חורפא שבשתא מאי קא
מייבעיא ליה אי שואל הוי שאלה בבעלים
היא ואי שוכר הוי שכירות בבעלים היא
כי קא מייבעיא ליה לרמי בר חמא כגון א
דאגרה איהי פרה מעלמא והדר נסבה
ואליבא דרבנן דאמרי שואל משלם לשוכר
לא תבעי לך דודאי שאלה בבעלים היא
כי תבעי לך אליבא דר' יוסי דאמר תחזור
פרה לבעלים הראשונים דכמאן דשאל
מינייהו דמי"י מאי שואל הוי וכמאן דשאל
ממרה שלא בבעלים דמי ומשלם או
דילמא שוכר הוי ושוכר פטור במתה

אמר רבא לפום חורפא שבשתא מאי קא
מייבעיא ליה אי שואל הוי שאלה בבעלים
היא ואי שוכר הוי שכירות בבעלים היא
כי קא מייבעיא ליה לרמי בר חמא כגון א
דאגרה איהי פרה מעלמא והדר נסבה
ואליבא דרבנן דאמרי שואל משלם לשוכר
לא תבעי לך דודאי שאלה בבעלים היא
כי תבעי לך אליבא דר' יוסי דאמר תחזור
פרה לבעלים הראשונים דכמאן דשאל
מינייהו דמי"י מאי שואל הוי וכמאן דשאל
ממרה שלא בבעלים דמי ומשלם או
דילמא שוכר הוי ושוכר פטור במתה

אמר רבא לפום חורפא שבשתא מאי קא
מייבעיא ליה אי שואל הוי שאלה בבעלים
היא ואי שוכר הוי שכירות בבעלים היא
כי קא מייבעיא ליה לרמי בר חמא כגון א
דאגרה איהי פרה מעלמא והדר נסבה
ואליבא דרבנן דאמרי שואל משלם לשוכר
לא תבעי לך דודאי שאלה בבעלים היא
כי תבעי לך אליבא דר' יוסי דאמר תחזור
פרה לבעלים הראשונים דכמאן דשאל
מינייהו דמי"י מאי שואל הוי וכמאן דשאל
ממרה שלא בבעלים דמי ומשלם או
דילמא שוכר הוי ושוכר פטור במתה

מנחת חינוך מצוה ס

והאומר לשלוחו צא והשאל עם פרתי אם שש"א כמותו. דעת הרי"ף והר"מ דלא הוי שב"ב וי"ח דהוי שב"ב ועש"ך דאף החולקין ס"ל דל"ה שב"ב בודאי רק בספק ואם אמר לעבדו ולשפחתו הכנענים צא והשאל עם פרתי ה"ל שאלה בבעלים דיד עבד כיד רבו אבל נשאל העבד בלא ידיעת רבו ל"ה שב"ב ועי' תוס' ב"מ צ"ט ד"ה באומר הא דיד עבד כרבו וה"ל שב"ב דוקא אם שאל את הבעלי' והבעלים שלחו לעבד במקומם הוה ליה שב"ב אבל אם הרב השאיל את עבדו ג"כ ל"ה שב"ב דעבד כבהמה וה"ל כמו ששאל לו שני בהמות דל"ה שב"ב. ופשוט אפי' להחולקים דס"ל דגם כאן בשב"ב ששאל"כ עכ"פ אם הוא בר שליחות וע"ז יש ג"כ פלוגתא דיש איזה מיעוט כמבואר שם בש"ס אבל באותן שאינן בני שליחות כגון חש"ו ועכו"ם בודאי ל"ה שב"ב ע"ש.

ערוך השולחן חו"מ סימן רצ"א

נח כבר נתבאר במע"ף ו' דין שמירה בבעלים ולכן המפקיד אצל חבירו בין בחנם בין בשכר או השאילו או השכירו אם שאל השומר את הבעלים עם הדבר שלהם או שברם הרי השומר פטור מכלום ואפילו פשע במה ששם ונאכזה מחמת הפשיעה פטור ודבר זה הוא גוה"כ כמ"ש שם בד"א כששאל הבעלים או שכן בתחלת השמירה או שהיו הבעלים שאולים או שכורים אצלו כקודם לכן כיון שהם במלאכת השומר בעת התחלת השמירה אע"פ שלא היה עמו במלאכתו בעת שנאבד החפץ פטור אבל אם נמל החפץ תחלה ונעשה עליו שומר ואח"כ שאל הבעלים או שכן אע"פ שהיו הבעלים עמו במלאכתו בשעה שנאבד החפץ חייב דקרא דאם נדעו עמו קאי אשעת התחלת השאלה ואע"ג דבבעלים אין עליו דין שומר מ"מ אם שלח בה יד חיובו כשומר וכן צריך לישבע שד"א שאינה ברשותו רק דא"צ לישבע שלא פשע ובש"ש שלא נגנבה ובשואל שלא נאנסה שזהו עיקר שבועת השומרים [כ"ה] ומעשה בראובן שנתן חפץ לשמעון שימכרו בחנותו וקצץ לשמעון שכר על זה והלך שמעון מהחנות ונאבד החפץ ומען שמעון בשעה שהלכתי מהחנות אמרתי לך לשמור חנותי ואמרת הן ופשעת בעצמך שלא שמרת ובעל החפץ כופר בו שלא קבל השמירה ותוכע משמעון דמי החפץ וחור שמעון ואמר לראובן כיון שלפי דבריך אתה מודה שלא שמרת כלל ואני אומר שאתה ש"ח שלי ופשעת וכיון שאני מוחזק אשבע על מענתי ואפטור ממך ופסקו דמ"מ שמעון חייב לשלם דהרי אפילו לפי דבריו שראובן היה שומר שלו מ"מ הלא היה אז שמעון במלאכתו של ראובן שהרי קבל עליו למכור חפצו והיו שמירה בבעלים [ט"ז] ופטור בעל החפץ אף מפשיעה דכל איזה מלאכה קמנה כשהיו הבעלים במלאכתו שר שומר נפטור השומר גם מפשיעה וכן כל כיוצא בזה ושמעון חייב שהרי קבל החפץ בקיצוץ שכר והיו ש"ש וחייב בנגיבה ואבירה ועוד יתבאר פרטי דינים בזה בס"י ש"ה ע"ט:

סעיף ה' ב' א"ל שומר ד' (היום) כ"י. עיין במשנה הר"ן ס' [י"ח-כ] [קס"ב]: סעיף ו' א' ויש חולקין בו. עיין בסמ"ע ס"ק ט' שכתב שדרישה כתב טעם החולקין. והטעם בזה, שכבר השיג הרא"ש [המובא בציונים אות ח'] על ה"ר"ף דברים נכונים, וכן שאר חתומים השיגו על ה"ר"ף והרמב"ם [המובאים בציונים אות ו' ב', וכללם ב"י ב"מ נ"ה ע"א מדפי ה"ר"ף ע"ש].

ה' א"ל לו שומר לי ואשומר לך או שומר לי היום ואשומר לך למחר [נחבאר בסימן ש"ה].

ו' א"ל אומר לשלוחו צא והשאל עם פרחי אינה

שאלה בבעלים שנאמר "אם בעליו עמו" [הבעלים עצמם לא שליח] (י"א)

ציונים ומקורות (ה) סעיף ו'. (ו) טור סעיף ט' בשם ה"ר"ף [ומביא פ"ע משאלה ה"ה]. (ז) שמות כ"ב י"ד.

ע"פ מ"ק

דנקט דינים הנדונים, ומפלוגתא לא חייב: סעיף ו' ה' הבעלים עצמם ודא שליח. אע"ג דק"ל בכל מקום שלוחו של אדם כמותו, שאני הכא דכתיב [שמות כ"ב י"ג-י"ד] 'נ' פעמים בעליו עמו, דמשמע דקדק הכתוב דוקא הבעלים עצמם: [ו] ויש חולקין בו. עיין דרישה והגהות ד"מ, שם כתבתי טעם לדברי מור"ם למה הביא דעת החולקין ולא פסק כה"ר"ף והרמב"ם [המובאים בציונים אות ו' ב'] וכו' ש' המהר"ם ע"ש*:

בורי והב

לפנינו
בדרישה
סעיף ט'
והגד"פ
אות א'
לא נמצא
טעם לדבר
מור"ם.
ועי' ד"מ
שם.

בעליו עמו, ואח"כ [שם צ"ו ע"א] אמרין ספרא דמתא וטבחי כולהו בעידן עבדיהו מיקרי בעליו עמו, משמע דבעינן דוקא [בעידן] עבדיהו, ותיקן ולא דוקא [בעידן] עבדיהו, אלא כיון שזמון עצמו לעבודתו מיקרי בעידן עבדיהו. וכתב רבינו [הטור סעיף ו'] על זה, וכ"כ הרמ"ה אלא שחילק דוקא שלא פירש לו זמן [ואלא] אימת שירצה השואל יעשה לו מלאכתו, לפיכך כיון שאם אומר לו לעשותה עתה יעשה, נמצא שמעשהו הוא שאלו למלאכתו אע"פ שעדיין לא

ביאור הגר"א

סעיף ו' י' ויש חולקין בו. כ"י יומן [ב"מ צ"ו ע"א] דסוגיא בכל מקום שלוחו כ"י, ועוד דספיקא דיקא ק"ל להלך. ורש"י ה"ר"ף [המובא בציונים אות ו' ב'], דמ' שלפי דבריו ה"ל לו ק"ל ל' יאשיה. הרא"ש שם [המובא בציונים אות ח']: [ליקוט] ויש חולקין. וכן כתבו הרשב"א והר"ן [ב"מ שם ד"ה]

פתחי תשובה

סימן שמו סעיף א' א. עצמם ולא שליח. עיין באר היטב [סק"ה]. ועיין בתשובת חתם סופר חלק ח"מ ס' קס"ח בג' שותפין שיש להן "פאבריק" [בית הורשת] מחומץ בעיר אחרת ושלשתן עוסקים בקניות הצריכים לזה, ורגילין לשלוח בניהם לשם להשיג ולפקח על עסק ההוא, ויהי היום שבו הבנים לאבותם על ידי החג וצורר השותפות ביד אחד מהם, ואחר החג בחרו לשלוח רק אחד מהם אל "הפאבריק", ומסר זה צורר השותפות ליד זה שנשע לשם, וישתה את הכסף בחפיסה שלו עם מעותיו של עצמו ושמחו בכיס התפור בבתי שוקים שלו, ובדרך אבד כל המעות, והוא כעין פשיעה, שדרך לצרור מעות בכיס התפור כבד שעל החזה בבתי נפש, ולא בבתי שוקים שעשויים ליפול בדרתו מן העגלה, על כן אין השותפים רוצים לישא בעול ההפסד ההוא רק יהיה על אבי הבן הלז לבדו. ונסתפק הרב השואל אי ש' לפטור מטעם פשיעה בבעלים כמבואר סימן קצ"ו סעיף ח', או י"ל כיון דהבנים שלוחים דאביהם הם הו"ל כמו אמר לשלוחו צא והשאל לי עם פרחי דפליגי ר"ף [ב"מ נ"ה ע"א מדפי ה"ר"ף] ורמ"ה [הובא בטור סעיף ט'] אי שלוחו כמותו או לא, או אפשר בנים אפילו גדולים הסמוכים על שולחן אביהם הו"ל ידם כיד אביהם ולכו"ע הוי שאלה בבעלים ופטור אפילו מפשיעה, וא"כ ההפסד לשותפות שוה בשוה. והשיב, הנה בודאי אי אחד מהאבות פשע ונאבד ממנו, היינו צריכים לפלפל אם נאמר מה שבניהם של ב' שותפים האחרים עמו במלאכה אם הבנים הו"ל כבעליו עמו או לא, אך האבות לא פשעו רק השליח פשע היינו הבן, וא"כ לו יהא שהאב שומר שכר בלי בעליו עמו ומסר בעצמו הפקדון לבנו הגדול ופשע ונאבד, שכל המפקיד על דעת אמרו וכו' מפקיד, והבן מחזיק לשלם, והבן אינו שותף ואינו בעלים ולא שאולים זה לזה כי כל אחד שלוחו של אביו, וכל הפושע מהם צריך לשלם והאב פטור. אך אם אין לבן לשלם פליגי [בסימן רצ"א סעיף כ"ד בהגה], והרא"ש [ב"מ פ"ג ס' כ"ג] ס"ל דחייב האב לשלם, אך בנידון זה מורה הרא"ש דהאב פטור עד שיהיה לבן משל עצמו וישלם, דהרי כתב הש"ך שם [סק"ה] דאם ידוע שאינו משמר בעצמו פטור, מכל שכן הכא שהאבות עצמם מסרו לבניהם והבנים מסרו זה לזה המעות הג"ל. ובודאי אי לא היה הבן פושע והיה פטור מטעם שומר חנם שפטור באבירה או היה האב שהוא שומר שכר חייב, ולזה נתכוין הש"ך שם ס"ק ל"ח ומבואר בשו"ת דברי יובתם שם [ס' ר"ז וי"ח], אבל השתא שפשע והבן חייב, פטור האב, כנ"ל פשוט. ואפילו אם היה נאבד מאחד מהאבות ע"י פשיעה, נ"ל בנידון שלפנינו נמי היה פטור אפילו אי נימא באמר לשלוחו השאל עם פרחי אין שלוחו כמותו, הכא הלא הם בעצמם ג"כ עוסקים במקומם בעסק השותפות כו'. ועוד נ"ל, דאפילו השליח כל יחבם על בניהם מ"מ פטורים ואין זה בכלל אומר לשלוחו השאל לי עם פרחי, דודאי מי שמשאל עצמו עם פרחו ושוב שולח במקומו שליח ונחפיים בעה"ב בשלוחו של זה להיות במקומו, בזה לא מיבעיא בש"ס אי שלוחו כמותו, דאפילו אם בעליו עמו ממשע שלוחו מ"מ הא השתעבד עצמו להשאל עם פרחו ושוב השתול להמציא שליח במקומו, וזה ההשתדלות להמציא שליח לא גרע מהשקיני מים [ב"מ צ"ו ע"א], אך איבעיא בש"ס [שם צ"ו ע"א] כשלא נכתב כלל בשעבד להשואל אלא השאילו פרחו והשאל אחר עם הפרה כו', והכא האבות נתפייסו זה עם זה מה שעליהם לעשות יעשו בניהם במקומם, אין זה בגדר השאל לי עם פרחי, וזה ברור בזה"י. אמנם אי הוה אמר לבניהו השאילו לנו עם פרחנו, הוה ספיקא דדינא ככל שליח, ואינו יכול להוציא מיד המוחזק, דמה שכתב הרב השואל דאפשר דיד בן הסמוך על שלחן אביו כיד אביו וא"כ דומה למה דאמרין יד עבד כיד רבו, ליתא, דהר"ף מוסיף יד עבד כיד רבו דעבדו כגופו דמי כו'. מ"מ לנידון שלפנינו אין נפקותא, כי לענ"ד חייבים כל השותפים הללו בהפסד ההוא [ר"ל לעת עתה, אבל כשיהיה לבן הג"ל ממון עצמו יהא חייב לשלם להם חלקם וכמ"ש לעיל], אך טוב לבצוע הרב אם אפשר, ואם לאו יגמור הדין כנ"ל, עכ"ל ע"ש: ב' ויש חולקין. עיין באר היטב [סק"ה]. ועיין בתשובת שבות יעקב ח"ב ס' קע"ז באחד ששכר סוס משמעון ושכר ג"כ אביו של שמעון לילך עמו להארות לו הדרך ופסק עמו כמה שכירות יתן לו, ובשעה שהשכיר לו אמר לו בפירוש שלכך שכירות לפי שאביו הולך עמו וישגיח על הסוס, ובחזירתו נעשה הסוס פסח קצת ורצה להניחו בדרך, ואמר לו אביו של בעל הסוס שירכב עליו לביתו כי אין זה מדיק לטוס כלל, וכשכא לביתו חלה הסוס מאד, וחבטו בעל הסוס שפשע שלא היה לו לרכוב עליו אחר שנעשה פסח. והשיב, לכאורה נראה לחייב השוכר, דזו היא פשיעה גמורה כמבואר בסימן ש"ט סעיף ג' בהג"ה ובסמ"ע שם [סק"ה]. וגם אין לפוטרו מטעם פשיעה בבעלים דאביו של בעל הסוס הוי כשלוחו ויש מחלוקת אי אמרין בזה שלוחו כמותו ומספיקא לא

גליון מהרש"א

כיון דכבר נתמיינ השומר כשמינה, א"כ אם הבעלים ממעיין בשמירתו אין זה מקנה נהמחו דלא כללנו נמי סיבה משומרת ע"י השומר, אלא מקנה השומר, שעושים הבעלים עשותו המוטלת עליו, ואילו הפנה השומר מיד שפיעוהו הבעלים, גם למע"ט לא מיקרי בבעלים, דלא

כיון דכבר נתמיינ השומר כשמינה, א"כ אם הבעלים ממעיין בשמירתו אין זה מקנה נהמחו דלא כללנו נמי סיבה משומרת ע"י השומר, אלא מקנה השומר, שעושים הבעלים עשותו המוטלת עליו, ואילו הפנה השומר מיד שפיעוהו הבעלים, גם למע"ט לא מיקרי בבעלים, דלא

י' שיד עבד ביד רבו. ואע"ג דלמינו צר מלכות, ועיין דרישה [שם]: יא' נשאל לו העבד בלא דעת רבו כו'. פירוש, ולא חימה שגם לזה מקרי ידו כיד רבו: סעיף ו' יב' ששאל אחד מהן מחבירו. פירוש, אפילו לנרשו שאינו לנורח השותפות. וקאמר ששאל אחד מהן, דלמינו שנין שאלו זה מזה הו"ל כדן השאילי והשאילך, דאפילו באנשים שאינן שותפין הו"ל שמירה בנעלים למד מאן דלמד [בסימן ש"ה סעיף ו'], וכ"כ ב"י [סעיף י'] ע"ש, וזהו ללא כמ"ש המגיד משנה וכסף משנה [פ"ב משאלה ה"ן ע"ש]: יג' הוי שאלה בבעלים. דממדי הן יחד נעסק השותפות: סעיף ח' יד' השאילי היום כו' אינה

שאלה בבעלים. ור"ל דלמינו פטור, אבל מ"מ אינו עליה אלא שומר שכן, וכמ"ש לעיל סימן ש"ה סעיף ו': סעיף ט' הו"ל דקנין פירות כו'. פירוש, דנעל נכסי מלוג אשתו אין לו אלא פירות כל זמן היותם יחד, ואינו נקרא נעל במלכותו:

חולקין ואומרים דלשונם של אדם כמותו) ו'אם אמר לעבדו הכנעני צא והשאל עם פרתי הרי זה שאלה בבעלים ו'שיד העבד כיד רבו. הגה יא' נשאל לו העבד בלא דעת רבו לא מקרי שאלה בבעלים.

ז' שותפים י'ששאל אחד מהם מחבירו י'הוי שאלה בבעלים.

ח' האומר לחבירו י'השאילי היום ואשאילך למחר אינה שאלה בבעלים:

ט' שאל מהאשה פרת נכסי מלוג ונשאל לו בעלה או אשה ששאלה פרה לצורך נכסי מלוג שלה ונשאל בעל הפרה לבעלה לא הוי שאלה בבעלים (ב' משום י'דקנין פירות לאו כקנין הגוף דמי.

צינו ומקורות (ס) שם בבור נכס הרמ"ה, והנ"ל שם פרק השאל ב"מ פ"ח ס"ו ב'. (ט) רמ"ה והמגיד משנה פ"ב משאלה ה"ה. (י) שם נכסיו פ"ב משאלה דין ו'. (יא) שם ברמב"ם פ"ב משאלה דין ו'.

ערך להם

סעיף ו' בסופו. נשאל העבד עמוה שלא מדעת רבו, אינה שאלה בבעלים. [ב"י סעיף ט' בשם הרמב"ם פ"ב משאלה ה"ה].

באר הגולה

מ. שם [ברמב"ם], כדפסטי ליה רבנן [ב"מ שם] מסתברא וכו'. ג. שם [ברמב"ם] כדן המזכר. וכמזכר המגיד, זה פטור שאין צידו לחוב רבו, וזהו שאמרנו [ב"מ שם] אמר לעבדו לא והשאל עם פרתי. סעיף ד' ס. שם [ברמב"ם פ"ב משאלה] דין ו', וכמו שפירש בכסף משנה ובכ"מ יוסף וסעיף י' כוננו. ומבואר נגמ' שם דף י"ז ע"א. סעיף ח' ע. מבואר נגמ' שכתבנו לעיל סימן ש"ה סעיף ו' [ואות ד']. סעיף ט' פ. לזון הטור סעיף י"א, נעיל שם [ב"מ צ"ו ע"א]. *וכדפסטי רב אלא בריה דרב הו"ל דפלוגמא [ד'רבי יוחנן ורש"י לק"ט] ה"ל אי קנין פירות כקנין הגוף דמי, ואיפסקא הלכתא כדמיא דרש"י לק"ט דלאו כקנין הגוף דמי כפרק ד' דיבמות דף ל"ו ע"ב.

מחזורות
ו' ו'א"ל
ז'רמב"ם

שליח [ב"ה ע"א מדפי הרי"ף] דלאן אולין לקולא ונדרים להחמיר, ועיין מ"ש על הרי"ף [שם]. אבל דברי הרי"ף י"ל דמ"ש נגמ' [שם] מינעי ליה לנאמן דאמר כו', אינן דברי רב עליהם אלא דברי גמ', דהא אינו קודם לרב אפי' דפסטי שליח פלוגמא כו', ומדקאמר מסתברא ד'ר, משמע דוקא נעבד. ועוד ראה לדברי הרי"ף מ"ש שם י"ט א' יד עבד כו' ומשני נעבד עברי, ויש אמת עדיין שאלה בנעלים, וכן נשנו. ואפשר שזה קושיה הגמ' משום שאלה בנעלים, דלא כפירוש רש"י [ד"ה ביד עבדו ד'ר], אבל הרמ"ם [המובא בצינו] אות ח' וסיעתו מפרשים כפירוש מוס' שם ד"ה צאמר כו' שדוקא נעקום הנעלים, אבל הרמ"ם אולי לשיטתו [פ"ב משאלה ה"ה] דלא ס"ל ק, וכמ"ש נסעיף ו' נהג"ה דוקא בלא דעת נעלים, וכמ"ש שם [סקי"א] ע"ש (ע"כ): יא' נשאל לו כו'. רמב"ם [שם], ולמד מ"ש שם [ב"מ שם] ע"ש (ע"כ): יב' שאלה בבעלים. ולכן לא פריך נגמ' שם י"ט א' יד עבד כו' אלא אפסטי ולא ארשט. סעיף ד' יב' שותפים כו'. צ"כ מ"ג ב': (ליקוט) שותפים כו'. צ"כ מ"ג ב', ועיין נרמז"ם כאן [המובא בבא"ה אות ס'] (ע"כ): סעיף ח' יג' האומר כו'. שם [ב"ב מ"ג ע"ב] וי"מ פ"א א':

פתחי תשובה

מפקינן ממנו, זה אינו, דבנידון דין לא היה אביו שלוחו של בנו, רק בא בשכרו, ולא שוייה שליח כלל, ואורבא מציון בקדושין דף מ"ה [ע"ב] דכל דאפשר לומר דלא שוייה לאביו שליח אמרינן כו'. ברם יש לזכור להשובר מצד אחר, כיון שאמר המשוכר שלכך מוהיל גביה לפי שאביו הולך עמו וישגיח על הסוס, הרי שסמך על אביו, וכיון שאביו צוה לו לרכוב על הסוס שאין כאן חיוב להסוס, א"כ לא פשע השוכר כלל ופטור, ע"ש. ושם בשבות יעקב ח"ג ס"י קע"ז במי שמסר לאחד שטר חוב שיקח המעות מחלוה ולהביא לו, וצוה לו המשלה שאם יהיה חשש אחריות בדרך שישכור עוד יהודי הדר שם מהיכי חיתי לפוטרו, אם מחמת שצוה שאם יהיה חשש אחריות שיקח עוד יהודי הדר שם בשכירות, וכתב הרמ"א בסימן שמי' דיש חולקין ואומרים דשלוחו כמותו והוי שאלה בבעלים, זה אינו, כיון שהוא עצמו לא דיבר עם השליח עצמו, רק שצוה לו שישכור יהודי אחד, דלא הוי שלוחו ממש, בזה לית מאן דפליג דלא הוי שאלה בבעלים כו'. גם אין לפוטרו מכח תקנת חכמים כדאיתא פרק האומנין [ב"מ פ"ג ע"א] ובהו"מ סימן ד"ש [סעיף א'] בבי חיות, ה"ג נימא אין לך מעביר מעות ממקום למקום, זה אינו, דדוקא גבי חבית שהיא מלאכה כבירה ונעשית ע"פ הדין ע"י עניים והיוק זה מצוי, תיקנו חכמים לפוטרו, אבל בשאר שומר שוכר ודאי לא עשו תקנת חכמים לפוטרו מגביה ואביוה שחייב ע"פ דת התורה. גם אין לפוטרו מטעם דאין דין שומרים בשטרות, דהא אנו לא מחייבים אותו בשביל שלא שמר שטר, דהא שמו כראוי וקיבל דמי, אך על הדמים נעשה שומר שוכר. לכן ג"ל דחייב לשלם כדן שומר שוכר, עכ"ל ע"ש:

גליון מהרש"א

סעיף ו'. שיד העבד כיד רבו. נרמז"ם קדושין [ב"ב ע"ב] גבי ע"מ שאין לרבו רשות בו כמז, דיד עבד וכו', לזכור רבו אמרינן אלא לא לחובו. סעיף ט'. שאל מהאשה פרת נכסי מלוג. נעור כמז מהנעלים, והכ"ז מתקן*. ועיין פרק השאל י"ז א' [בב"ב] ד"ה שאל מן האשה לא מצא שמוך כמז, דפירוש גמ' [שם] שאל מהנעל נכסי מלוג שכן של האשה, ועיין משנת בית יעקב ס' ס"ה.

דירוש רע"א

סעיף ו'. ואם אמר לעבדו, ו'אם אמר לפועל נכרי השאל עם פרתי, עיין נחמיה אפרים הלכות שלוחן ס' י"א, הדברי נגמ': שם. הכנעני. י"ב, והיינו ששאל הרב עצמו עם הפרה ושלם עבדו נחמיה, אבל אם שאל עבדו ופרטו הו"ל כשאל צ' פירות. מוס' נכ"מ דף (נ"ט) [צ"ח] ע"א ד"ה באומרו. ואם ראונו שאל משמעון עבדו ואח"כ השאל ראונו פרטו לוי ואמר לעבדו זה לא והשאל, לא הוי שאלה בנעלים, דהא לא שייך ציה ד עבד כיד רבו, דהא ראונו אינו רבו, ואפילו לדעת הטור [סעיף ט'] וסיעתו דשנונו כמותו שאלו [שם] לענין שאלה בנעלים, מכל מקום עבד גרוע דלאו כר מלוה הוא, עיין במדני [ב"ב צ"ו ע"א] ובראשונים. ועיין נחמ"מ (פ"ב) [פ"ב] מהלכות שאלה [בנעלים] [ד"ה] דייק מדברי הרמב"ם שם דברי הגה נסעיף ו' [ד"ה] דמשמע דמדעתו הוי שאלה בנעלים, דלא כדעת מוס' ה"ל:

לאסטרופוס כל נדרים שחדור אשתי מכאן עד שאצא ממקום פי וכו' יכול יהו מופרים ח"ל וכו' ואי לאו דאמר רחמני הוה מיפר כו' ומאי פריך שאני התם דפריש וצפריש מהני, אלא ע"כ נ"ל דכי קא משני אלא אמלתא דקא מני עביד משוי שליט, צמלת' דלא מני עביד לא משוי שליט היינו דלא מני משוי ואפי' אי פריש לא מהני. (ודווקא למלק בין מפרש איתו דבר למפרש ואומר ככולל לשליט כל נדרים שחדור אשתי מכאן עד שאצא הפר לה):

סימן יא

שאלה מי שרצה למקן המעקה ע"י אומן גוי אי יצרך עליו:

תשובה ברפ"ק דמזיעא סבירא ליה לרז נחמן דהמגביה מציאה לחברו לא קנה חברו ואותביה ליה מתמני' דהשוכר את הפועל לעשות עמו מלאכה היום מציאתו לביה, אלתא דהמגביה מציאה לחברו קנה חברו, ומשני שאני פועל דכידו של ב"ה דמי ע"כ. ואיכא למידק זה דמ"ש פועל משליט בעלמא אי משום דיד פועל כיד ב"ה שליט נמי קי"ל שלוחו של אדם כמותו וכב"ה דמי ואפי"ה ס"ל דלא קנה חברו. אבל פי' דמלתא הכי הוא דשליט שאני משום דלפין אדם יכול לעשות שליט שיחה לו במקום שחב לאחרים, מה שאין כן בפועל דכיון דפועל גופו קנוי לב"ה לגמרי חשיב ידו כיד ב"ה ממש, ונמצא שאין דין הפועל והשליט שים דשליט שרואי לזכות לחברו היינו היכא דקא מכין לזכות לחברו אבל אי לא כיון לזכות לחברו לא קנה חברו אפי' למ"ד המגביה מציאה לחברו קנה חברו. אבל פועל שנשכר לכל מלאכה בע"ה ואפילו למציאה אפילו אי בשעה שהגביה המציאה לא היה דעתו להגביה אלא לעצמו הרי הוא של ב"ה כל כמה דלא הדר ביה בהדיא. וכן ראיתי זה ימי' בחשו' החדשות להרשב"א ז"ל וה"ט משו' דידו כיד ב"ה דמי דשכירות ליומיה ממכר הוא וכמ"ש הרמב"ם שם בחי', ודמי לעבד כעני דאמרין בפרק השואל אמר לעבדו לא והשאל עם פרטי מהו חביבי למ"ד שלוחו של אדם אינו כמותו ה"מ שליט אבל עבד יד עבד כיד רבו דמלא, ומסיק מסתברא יד עבד כיד רבו דמי. ואגב אורחין איכ' למילף דאי ח"ל לשכירו לא והשאל עם פרטי ה"ו חשיב שאלה צבעלים יד פועל כיד ב"ה דמי. ודכוותא כתב הרב מהרש"ך ז"ל

ועוד היה נראה טעם אחר לומר דיכול לצרך עליו ואפי"ה שהגוי עשהו ואין שליחו לגוי ה"ד צמדי דעני שליחות כגון חרומה וכיוצא, אבל צמדי דלא נעני שליחות וכלאו הכי יכול חברו לעשותו ומה שעשה עשוי כגון נ"ד דאי חיקן מעקה של חברו שלא מדעתו ה"ו שפיר כי נמי עשהו גוי חשיב כאלו עשהו ישראל. וכיוצא לזה כתב הרשב"א ז"ל דטבילת כלים כיון דאי הטבילו ישראל שלא מדעתו מה שעשה עשוי טבילת גוי נמי מהני, ואפשר לומר שזהו טעמו של הרשב"א ז"ל שכתב דשלוחו של אדם כמותו. איצט"ק דהאי טעמא לחודיה לא סגי אלא לומר שיעיל טבילת כלים ע"י גוי כיון דלא נעני שליחות וכמו שכתב הרשב"א ז"ל, אבל שיהא חשיב מה שעשה הגוי כאלו עשהו הוא בעצמו כדי שיצרך עליו דהא אפילו אם עשהו חברו לא חשיב כאלו עשהו הוא בעצמו כדי שיצמייץ הוא לצרך עליו כמ"ש הרב כנסת הגדולה משם רצחיו ז"ל דעשיית מעקה וכיוצא דלא נעני שליחות אין ב"ה מצרך עליו אלא האומן המתקן איתו מצרך דכיון דלא נעני שליחות ככה"ג אינו חשיב עושה המלוה אלא המתקן איתו יע"ש בה' שופר ור"ה, ודלא ככפ"ח שכתב דאם הטביל ע"י גוי שיצרך עליו. אבל צמ"ד נ"י לי שיצרך הב"ה אם עשהו ע"י אומן פועל יום מהטעם הראשון***. ולפי מ"ש הצפ"ח נראה דכי אימעיט גוי משליחות ה"ד צמדי דלפין שליט דא"ל לעשותו שלא מדעת ב"ה, אבל מידי דיכול לעשותו שלא מדע' ב"ה והרי הוא עשוי כסוכה ומעקה הרי זה נעשה שלוחו:

ע"י עבדו, ומכ"ש שלא מצינו כן ע"י פועל, אלא ודאי נראה דרק לענין שאילה בבעלים דבעניני מטבא יד עבדו כיד רבו אבל לא לענין שארי דברים והרי א"י ליתן גט לאשתו ע"י עבדו דאינו בתורת גיטין וקדושין משמע דגם ע"י עבדו לא מהני ולא אמרינן דמהני מדיון יד עבד כיד רבו דמי, ועיין תוס' קידושין דף מ"ג א' ד"ה ודלמא דממתני' דהאומר לעבדו צא ושחוט עלי הפסח מוכח דשלוחו של אדם כמותו, הרי דמדיון יד עבד כיד רבו לא מהני (ובאמת לכאורה מוכח בחיפון מסוגיא דגיטין דכ"ג דס"ד דהש"ס דעבד לאו בר שליחות כמו גברי עיי"ש והיאך יתירן מתני' דפסחים דהאומר לעבדו צא ושחוט עלי פסח ויהי מוכח דעבדו שאני יד עבד כיד רבו, וצ"ע לדינא). עקיבא.

* עיין שער המלך הל' תרומות פ"א מה שהקשה ממה דפרכין בור של ב' שוחפין היכי משכחת לה, לוקמי בפועל גוי של ב' שוחפין, וכן הקשה בשער משפט סי' קפ"ב סק"א, ע"ש, ע"ע בתה"מ סי' קפ"ח סק"א בארוכה על דברי המח"א, ובספר זכותא דאברהם (למהר"א מצ"כנוב) עמ' ס' הקשה דביטין משמע דל"מ לה ע"י פועל גוי. ** ג"ב. לפי"ז דוקא בנכרים פועליו אבל אם נכרים דעלמא קצורוהו בשביל הבעלים ישראל פטור מפאה, ואולם לשון הרמב"ם בפירושו להמשניות משמע דגם כה"ג חייב וראיתי שכ"כ הפר"ח מסבירא, וצ"ע. (רע"א).

*** ג"ב. ולענ"ד אף בעושה המעקה ע"י עבדו כעני ל"ש ב"י דהוי בעושה בעצמו ממש, דלא מצינו שיכול להפר נדרי אשתו

כמותו, ולענין הלכה כתב נמוקי יוסף (נה. ד"ה דברי) על שם הר"ן (נמי ו. ד"ה שלח) דנקטין לחומרא וגבי נדרים לא מצי למימר על ידי שלח וגבי שאלה צעלים פטור כיון דספיקא הוא והמוציא מחציתו עליו הראיה:

(י) שותפין ששאלו זה מזה.

פירוש אחד מהם שאל מחציתו או חציו שאל ממנו לזרין עממו לא לזרין שותפות ואפילו הכי הוה ליה שאלה צעלים כיון שכל אחד ואחד נמלכת מחציתו הוא צמה שהם שותפין זו וזו השואל מחציתו לזרין עממו:

(יא) שאל מהאשה פרת

נכסי מלוג וכו'. שם פשטין דפלוגתא דרבי יוחנן ורש

לקיש היא וקיימא לן גריד פרק החולץ כריש לקיש דקני פירות לאו כקני הגוף דמי והילכך צהי תרמי לאו שאלה צעלים היא. ואיכא לתמוה דלעיל בסיון ר"ה סעיף ה' הביא רבינו הא דקא מיבעיא ליה ריש פרק המפקיד (לד.) דין כפל שאל מן האשה ושלם לצעלה מאי אשה ששאלה ושלם צעלה מאי דפירש רש"י נכסי מלוג מי אמרינן כיון דאוכל הצעל פירות צעלים הו' עליהו ומשלומין הן או לאו משלומין הן כיון דקני לאו דבעלים) הן וכן כתב רבינו לשם נכסי מלוג כפירוש רש"י ופסק דלרוב אלפס והרמב"ם מולקיס ולר"י והרא"ש המוציא מחציתו עליו הראיה והוה ליה לפסוק כריש לקיש דקני פירות לאו כקני הגוף דמי ולא משלומין הן ולא קני כפילו ומחלומדא גופא נמי קשיא אחרי לא פשטין להי תרמי צעיות כדפשטין להו בפרק השואל מיהו לפי מה שכתבו ההוספות בפרק המפקיד (ד"ה שאל) דלא קמיבעיא ליה נכסי מלוג נחא. ורש ליישב דדוקא לענין שיהא קרי צעלי עמו פשטין הכא דלא הו' צעלי עמו כיון דקני פירות לאו כקני הגוף דמי אס כן אין זה צעלי עמו אלא לגבי כפל טעמא הו' דכיון דהו' משלומין מעליא וזה כפול ומשום הכי קמיבעיא ליה צעל כיון דאפטרופוס הוא על הנכסים ואוכל פירותיהן משלומים מעליא וינהו וזה כפול אף על פי דקיימא לן כריש לקיש דקני פירות לאו כקני הגוף דמי אפילו הכי

אלא אם כן אמר לעבדו הכנעני להשאל עמה דעבדו כגופו דמי וכן כתב הרמב"ם. והרמ"ה כתב דשלוחו של אדם כמותו למיהוי שאלה בבעלים (א): (י) שותפין ששאלו זה מזה וכן השואל מאשתו הו' שאלה בבעלים שכל אחד ואחד במלאכת חבירו והאשה במלאכת בעלה: (יא) ה שאל מהאשה פרת נכסי מלוג ונשאל לו בעלה. או אשה ששאלה פרה לצורך נכסי מלוג שלה ונשאל בעל הפרה לבעלה לא הו' שאלה

שאלה צעלים וכמו הרב המגיד זה פשוט שאין צדו לחוב לצדו וזהו שאמרו אמר לעבדו לא והשאל עם פתח: ומה שאמר רבינו בשם הרמ"ה דשלוחו של אדם כמותו למיהוי שאלה בבעלים. אפשר שטעמו לדחות ראיה הר"ף מהטעם שדמאס הרא"ש וכו' דנעלמא קיימא לן (נדרים לד.) וכו' שומו של אדם כמותו הכא נמי לא שאל:

(י) שותפין ששאלו זה מזה

וכן השואל מאשתו הו' שאלה בבעלים. דין השואל מאשתו מטאכר גריד פרק השואל (סג) שאל פרת נכסי מלוג של אשתו פטור עליה משום דהו' שאלה צעלים שהרי היא עמו חדיר נמלכתו. וכמו נמוקי יוסף (נה):

דער ראשון אצל הצעל דוקא כשהוא מתעסק נמלכת אשתו הו' שאלה צעלים אצל כל שאינו עסוק נמלכתה אס שאלה ממנו כלי ונאסם דדה חיינת (ב) והכי מוכח בירושלמי (מסות פ"ט ה"ד) וכן דעת הרמב"ם (הל' אשוח פכ"ה ה"ט) ואף על פי שהרא"ש (סג) השיג עליו האחרונים הסכימו לדברי הרמב"ם (י): ודין שותפין ששאלו זה מזה כלומר שאל אחד מהם שאל מחציתו והוא פשוט דהו' שאלה צעלים דאילו שניהם שאלו זה מזה כבר נמצא (ס"ה):

(יא) ה שאל מהאשה פרת נכסי מלוג ונשאל לו בעלה או אשה ששאלה פרה לצורך נכסי מלוג שלה ונשאל בעל הפרה לבעלה לא הו' שאלה בבעלים. גריד פרק השואל (ט) שאל מהאשה ונשאל צעלה עמה אשה ששאלה ונשאל לצעל מהו קנין פירות כקני הגוף דמי או לא אמר ליה רב אחא גריד דרש ארס לרבי אשי פלוגתא דרבי יוחנן ורש לקיש דאיתמר (גיוס מ.) גריד קט.) המוכר שדה לפירות רבי יוחנן אומר מציא וקורא קנין פירות כקני הגוף דמי ריש לקיש אומר מציא ואינו קורא קנין פירות לאו כקני הגוף דמי ואיפסיקא הלכא צמרא גריד פרק החולץ (יבמות ל): צהא הלכה כריש לקיש:

לענין כפל צעלים הו' עליהו ומשלומין מעליא וינהו וזה כפול או לאו:

דרכי משה

(א*) וכן נראה דעת הרא"ש בפי' שדחה דברי הר"ף (א): (ב) וכתב שם ומיהו אם שברה כלים פטורה מכח התקנה ועיי"ש:

פרישה

דף נ"ו ע"א ועיין דרישה: והרמ"ה כתב דשלוחו כו' למיהוי כו'. כלומר כיון דנעלמא קיימא לן דאמרינן שומו של אדם כמותו אמרינן גס מה כן ועיין דרישה: (י) שותפין ששאלו זה מזה. שם דף נ"ו ע"א וכתב רבינו יוסף זה לשונו כלומר אחד שאל מחציתו והשני לא שאל מזה דאילו שניהם שאלו זה מזה צמא כבר נמצא עכ"ל ואין לומר דלעיל (ס"ה) לא כתב רבינו אלא דין שמו לי ואשמור לך אלא השאל לי ואשאל לך אית צה פלוגתא ומשום הכי כתב דנשומפין כ"ע מודים דא"כ אין טעם לדבר למה יהיה נשומפין טי

דרישה

רבו אמר לו מסתברא יד עבד כיד רבו מכלל דאחר דלאו ידו כידו לא הוה שאלה בבעלים עכ"ל הר"ף. וכתב הרא"ש לא הבנתי דבריו דהא דאמר רבא מסתברא יד עבד כיד רבו לאו למעוטי שאר שליח נקט האי לישנא אלא לפי דבריו השיב דאפילו לר' יאשיה דלית ליה שלוחו של אדם כמותו יד עבד כיד רבו ולא חיישין להא שאינו בר מצוה וכל שכן לר' יונתן דהוה שאלה בבעלים דלא גרע עבד משליח אחר עכ"ל. והרמב"ם בפרק ב' מהלכות שאלה פסק כדברי הר"ף. וזוהו דברי רבינו מבווארים אלא שצריך עיון למה כתב רבינו בשם הרמ"ה לחוד דסבירא ליה דשלוחו של אדם כמותו למהוי שאלה בבעלים ולא כתב כן גם בשם הרא"ש וכמבואר בדברים הנ"ל וגורא לי דסבירא ליה לרבינו הרא"ש לא תמה על הר"ף אלא אמאי דסיים הר"ף וכתב זה לשונו מכלל דאחר

הגהות דרישה ופרישה

שמו [א] עיין דרישה שם כתבתי דמכתב הטור שרמ"ה חולק עם הר"ף ולא כתב כן בשם הרא"ש אביו. נראה דס"ל דאינו מוכרח לומר שהרא"ש לא ס"ל כהר"ף לדינא ולא בא הרא"ש אלא לסתור דאיתו שאין ממנו ראיה עיי"ש:

הגהות והערות

ין ועיין ש"ך סימן. שב ס"ק א בהג"ה שהעתיק כן להלכה:

ב"מ צ"ו, ושערי ישר ש"ז סוף פרק ז').
אלא שהרע"א בהגהות הש"ע שמי"ו
הבא דברי המח"א ומסיים שדבריו
צ"ג.

אם נידון כשואל לבצע ששאל שאלו או
כשואל ב' פרות

ובגמ' שם דף צ"ט ע"א מתבאר
שמשאל ששלח הפרה ביד
עבד ע"פ בקשת השואל, שחייב
השואל באונסין פני כשיצא העבד עם
הפרה מבית המשאל. והקשו תוס'
[ד"ה באומר], דלכאורה כיון ששלח
המשאל עם עבד ה"ו כשאלה
בבעלים, וכאומר לעבד השאל עם
פרתי דק"ל שבעבד ודאי פטור.
ותוצו, דהא דאמרינן י' עבד כיד רבו
היינו שנשאל הבעלים עצמם עם הפרה
לצורך השואל רק ששלח עבדו במקומו,
ובזה העבד כיד רבו, אבל כששואל את
העבד יחד עם הפרה ה"ו כשואל ב'
פרות, ואין שייך בזה כלל פטור בעליו
עמו.

ואע"פ שהתוס' כתבו החילוק לענין
עבד נראה דה"ה בשליח

דאיבעיא לן אם נחשב כבעלים או
לא, והיינו דוקא כשהתחייבו הבעלים
עצמם לעבד עם השואל ולבסוף
מינו שליח לזה, שאם שלחו כמותו
ה"ו כבעלים, אבל אם מראש ביקש
השואל שהבעלים ישאלו לו פרה וגם
ימצאו לו שליח בחנם או כשכר
לטפל בה, שאין כאן פטור בעליו
עמו, שהרי זה לכל היותר כשואל ב'
פרות. (וכן מוכח בריטב"א וראב"ד
שהבעלים הם הנשכרים לאורחיהם, רק

שם, שהק' קושית התוס' ממתני
שלח ביד שליחו חייב, דאמאי לא
נפטר מצד שאלה בבעלים. וכתבו
כחידוש התוס' שאין השליח בזה
במקום הבעלים רק ששאל הפרה
והשליח, ע"ש הישיב.) ולפי"ז השואל
מתברר רכב עם נהג שיעבידו במקום
למקום אין כאן שום צד שאלה
בבעלים רק כשואל ב' פרות שודאי
חייב באונסין.

אמנם כל"מ פ"ב משאלה כתב
שדעת הרמב"ם דלא כתוס',
ואפילו אם לא שאל רבו כלל, רק
לכתחילה שאל עבדו (בהסכמת
הבעלים) אפי"ה הוי שאלה בבעלים,
ואין לדמותו לשאל ב' פרות. ומביאו
רע"א וכותב שדיוקו מלשון הרמב"ם
שהביא הרמ"א בסי' שמי"ו סי'. וכ"כ
בביאור הגר"א שם סק"י ומק"א בדעת
הרמב"ם. וא"כ לדעת הלח"מ בכל
מקרה יש להסתפק בדין שאלה
בבעלים ע"י שליח, שפטור מספק
כנ"ל. (ועי' בפ"ת שמי"ו סק"א בשם תשרי
החם סופר).

וע"פ כל זה יש לעיין בנידוננו,
שאורחי המלון יודעים מראש
שהבעלים מעמידים אנשים מטעמם,
שתפקידם הוא לשרת את האורחים
ולדאוג לכל צרכיהם. מצד אחד נראה,
שכיון שהעשבוד בצעם הוא על בעלי
המלון ואם לא יספקו כל השירותים
שהתחייבו עליהם ייתבעו ע"י האורחים
שלא מילאו חלקם בשכירות, נמצא
שהבעלים הם הנשכרים לאורחיהם, רק

ששוכרים אחרים לעבוד במקומם, וא"כ
ה"ו כשאל בעלים ושלחו שכירים
במקומם שלדעת המח"א דינם כעבד,
ואין לחולקים דינם לכה"פ כשלח
שלוחו במקומו וע"כ אם העובדים
ישראל בני שלוחות יפטור האורחים.
ומצד שני יש לדון שאף שהחייב בצעם
הוא על הבעלים, מ"מ מאחר שכך הוא
הסדר שאין הבעלים עוסקים במלאכת
האורחים כלל רק ממנים צוות עובדים
לזה ואינם עוסקים בגופם בדבר כלל.
והאורחים יודעים מזה, יתכן שיש לדון
כשכר ב' פרות ולא כשכר את הבעלים
ושלוח שליח או פועל במקומם. היינו
שהאורחים שוכרים את החרד
והמטלטלין שבו וגם את השירות
שמספק להם הבעלים ע"י הצוות, ואין
-- זה כשכרו את הבעלים לחת את השירות
והבעלים שולחים שליח. ואע"פ שאם
לא יקבל האורח כל השירותים הנצרכים
לו יתבע את הבעלים, זה מפני
שהתחייבו חיוב ממוני שאם לא יקבל
שירותים אלו אינו צריך לשלם, וצריכים
להשיב לו כספו אם לא קיבל כל סיפוק
צרכיו, אבל אין זה חיוב פעולה המוטל
על הבעלים. ולפי"ז יש מקום לומר
שאין כאן דין שאלה בבעלים כלל אלא
כשכר ב' פרות.

והנה לכאורה בנוגע לעבודה המוטלת
על הטבחיים והמלצרים,
מכיוות, עובדי נקיון, חדרנים וכדו',
שנמצאים בבית מלון לשרת את
האורחים, בכל אלו הדעת נוטה שאין
מקום לומר שהתחייבו בעלי המלון
לענין פשיעה בבעלים שכל שיש ספק

לעבודה זו. שודאי שאין מסתבר לומר
שהתחייבו בעצמם לשלם ולנקות וכו'
רק שהם מתחייבים לשכור אחרים
לצורך מלאכות אלו, שכל אורח שבא
למלון בנוסף לזכות לשהות בחדר
כלול בזה גם התחייבות לשירותיו
הגשה ונקיון וכדו', ועובדים אלו
משרתים את האורח ואינם במקום
הבעלים כלל אלא שנשכרו ע"י
הבעלים.

וכל הנידון הוא רק מצד עבודת
המנהל האחראי על המלון
מסעם הבעלים, שתפקידו לדאוג שהיו
בעלי התפקידים הנ"ל כלם מוזמנים
וערוכים למלאכתם, ואם יעדרו
מהעבודה עליו לסדר מחליפים, ועל
תפקיד זה יש מקום לדון ולראותו
כעומד במקום הבעלים, דהיינו שחיוב
זה מוטל על הבעלים מצעם היותם
בעלי המלון רק שהם שוכרים למנהל
אחראי שיעמוד הוא במקומם למלא
תפקיד זה, והוא שלחם של הבעלים
לעמוד הכן ולדאוג שהכל יעשה על
צד היותר טוב, והוא אחראי על
תפקיד המקום לראות שהאורח השוכר
יקבל שירותים אלו שהתחייבו לו
הבעלים, ומצד זה יתכן לדון כשאלה
בבעלים. ומאידך גיסא יש לומר שגם
בבעלים. ומאידך גיסא יש לומר שגם
תפקיד זה אינו חיוב המוטל על
הבעלים כעצמם רק חיוב ממוני וכנ"ל.

ומ"פ נראה שמידי ספק לא יצאנו
וא"כ אין להוציא ממון מיד
האורחים. ואע"פ שדעת הרמב"ם
לענין פשיעה בבעלים שכל שיש ספק

סעיף כ"ח ב"ח אם בעליו עמו לא ישרם. מקרא זה אורי יסאל [שמחה כ"ב י"ג] קא, דמשמע דנשעת שאלה לריכין שיהא עמו אע"פ שלא יסאל עמו אחר, וכחן כן בשאל וכו' צאיך שומרים דפטור אם בעליו עמו. גם י"ו דוכי יסאל וגו' לימדנו דגם צאיך הדין כן:

סעיף כ"ח ב"ח א"א בעליו עמו לא ישרם. מקרא זה אורי יסאל קא, דמשמע דנשעת שאלה לריכין שיהא עמו וכו', עד כאן לשון סמ"ע [טקני"ב]. עיין לקמן *ר"ש סימן שצ"ו [בסמ"ע סק"א] השיג בעצמו על העיר שזן שכתב שם כן, ועיין בש"ס פרק השואל [ב"מ צ"ה ע"ב]. וכתוב

סימן רצב סעיף א' א"א ואם ש"ח בה יד ב"ו. דכתיב [שמחה כ"ב ט"ז] (או מת) [ומת] או נשבר או נשנה [וגו'] שזכות ה' מביאה בין שיהא אם לא שלח ידו במלאכת רעהו ולקח בעליו [השנוע] ולא יסלם, הא אם לא נשבע על זה אלא מודה ששלח זה יד, חייב אפילו על מיתה ושזירה דנעשה לה מעמדה שהן חונסין גמורין, אע"פ שכבר החזירן למקומן, והטעם, דמשעה ששלח זה יד כדי לחקרה עמדה נרשמו, וממחייב לשלמה כמו שהיתה באותה עת ששלח זה יד וכדין גולן, כמ"ש המחבר בסמוך סעיף ה'.

בלא קנין.

כח ^(מ)המפקיד אצל חברו בין בהנחם בין בשכר או השאילו או השכירו אם שאל השומר את הבעלים עם הדבר שלהם או שכרם הרי השומר פטור מכלום 'אפילו פשע בדבר ששומר ואבד מחמת הפשיעה הרי זה פטור שנאמר ^(נ) [ב"מ כ"ב] אם בעליו עמו לא ישרם במה

דברים אמורים בששאל הבעלים או שכרן בעת שנטל החפץ 'או שהיו שאולים או שכורים אצלו מקודם לכן כיון שהם עמו במלאכתו בשעה שנטל אף על פי שלא היו עמו במלאכתו בשעה שנאבד פטור 'אבל אם נטל החפץ ונעשה עליו שומר תחלה ואחר כך שכר הבעלים או שאלם אף על פי שהיו הבעלים עמו במלאכתו בעת שנאבד חייב.

סימן רצב

שלא לשלוח יד בפקדון ואם שלח בו יד

ובו כ"ב בעינים

א ^(ב)אין הנפקד רשאי לשלוח יד בפקדון 'ואם שלח בו יד אפילו אינו מכוין לגזולו אלא להשתמש בו קם

ציונים ומקורות (מ) רמב"ם שם פ"א משכירות דין ג'. (נג) שמות כ"ב י"ד. סימן רצב (ב) לשון הטור סעיף א'.

עוד לחם

סעיף כ"ח בסופו. עשה מעשה בידים, כגון שותף או אפטרופוס דהו שומר שכר, חייב כנוק אע"פ שהיו הבעלים עמו, ועיין תשובת הרש"ד וז"ל סי' ס"ד.

מורי וזה

השואל [ב"מ צ"ו ע"א] האי מאן דבעי למישאל מידי מחבירי ופטור לימא ליה בשעת שאלה אשקיין מיא, וה"ל היה להאי הנותן הנאה מהמקבל כי באותה השעה שקיבל עליו להיות שומר חנם היה כבר משובע לו המקבל שהוא שומר שכר שלו, דהא הנותן שהוא שומר חנם פטור מגביה ואבידה והמקבל שהוא שומר שכר חייב בגביה ואבידה, משרה היה שאלה בבבילים ופטור אף מפשיעה כמ"ש סוף סימן רצ"א, כן נראה לי: סימן רצב בטור בסימן זה [סעיף ח'] כתוב, דין השולח יד בפקדון הוי כשאר גולן שאינו משלם אלא כמו שהיה בשעת תשלומין. יש [כאן] טעות דמוכח, וצ"ל אלא שאינו משלם וכו', דוק ותשכח:

ביאור הגר"א

סימן רצב סעיף א' א. אין ב"ו. מפורש בתורה [שמחה כ"ב ד' י"ז]: ב. אפילו אינו מכוין ב"ו. [ב"מ מ"א א' הניח מקלו ב"ו קסנר ב"ו: (ליקוט) אפילו אינו מכוין ב"ו. כל סעיף זה הם דברי הטור [סעיף א'] ולא מצינו שטעם וז' נרש"י ומוס' ולא נזכר אחד מהפוסקים, כי כל שלמות יד שנצמתי מ"ג צ' ונצמ' שם הכל מיירי בשליחות יד לטעול ממנה, ולמ"ד שלמות יד אינה לריכין חסרון אפילו לא נטל ממנה רק דעוול כשהגביהה או משכה לטעול ממנה, וכן שם מ"א [צ"א] תרגמה ב"ו תרגמה ב"ו ג"כ כה"ג, אלא אם רצה לגזול כולה לדי' אפילו לא נטל, אבל לטעול מקצתה, למ"ד שלמות יד לריכין

באר הגולה

סעיף כ"ח ג. לשון הרמב"ם שם פרק א' [משכירות] דין ג'. משנה [ב"מ צ"ד ע"א] וצרימא שם דף ל"ה ע"ב. ד. פלוגמא דרז אלא ורינא שם [צ"ה ע"א], ופסקו הפוסקים כמאן דפטור. ה. טור [סעיף ב"ש]. ומבואר שם נמשנה. ו. שם נמשנה ושם נצרימא.

סימן רצב סעיף א' א. לשון הטור [סעיף א'].

באר היטב
בש"ס פרק השואל. וכתוב במשנים נמי ל' (מ"ח) [ח"ב] שם נאנס שזם דבר שחייב לשלם, לא נשבעדו הנכסים שלו משעה שנאכל או נפקד בידו אלא משעה שנאנס, עכ"ל ד"מ סעיף כ"ח. ועיין לקמן סימן שצ"א סעיף ד'. עיין בתשובת ר"י לביט לוי

סעיף כ"ח ג. שנאמר. מקרא זה אורי יסאל קא, דמשמע דנשעת שאלה לריכין שיהא עמו אע"פ שלא יסאל עמו אחר, וכחן כן בשאל וכו' צאיך שומרים, עכ"ל הסמ"ע [טקני"ב]. ועיין לקמן ר"ש סימן שצ"ו השיג הסמ"ע עמו על העיר שזן שכתב שם כן, ועיין בש"ס פרק השואל [ב"מ צ"ה ע"ב]. וכתוב

חידושי רעק"א

שם. בלא קנין. י"ב, עיין צ"ח כ"ח א' בחוס' שם. וז"ל אם ש"ח יכול להתנות להיות כש"ש, דלמירון השני בעי קנין. עיין משנה למאן פ"ב מלכות שכירות [י"ח]. גם י"ח צ"ח דנעלה ומהנה להמשיך באונסים, דלמירוס הראשון בעי קנין ולמירוס השני לא בעי קנין, וכן בקרקע ועבדים נמנה שיהא חייב באונסים. אולם המהר"ע נדרשתי פירוש חתם דרוש ב' כח דנקרקעות וכוונתו אף לחירון הכ' דמוס' הנ"ל בעי קנין, עיי"ש. ועיין סמ"ע לקמן סימן ש"א [סעיף ו'] ופסקו. וביטוי נ"ח פ"א דהא א"ר יוחנן. הביא בשם (גאונים) [והא"ש] למאן דנעלה דהדיוט דדך דשנוע, כזה הוי מלי דשנוע נזה שמפקד בידו ומאמני, משא"כ בהקדש דלא שייך לשומר בעצמו, ע"ש. ולפ"י בעבדים וקרקעות לא בעי קנין. ועיין במחנה אפרים [הר"י שו"ת] סי' ח' שהעלה דכל ענין מהני המחל למיז בפשיעה. והגאון בעל דרכי יוסף בספרו (שם הגדולים) [תוס' אבות] כתב ר"ש פ"ה לאנח בפשיעות דה"ה אם מוסר לו דבר כסף והטעה עמו דלא יאבד יתפרע של וזה ואבד, חייב לשלם לו זה, ולענין דין זה לא פשוט הוא ויותר נראה לפטור, ודוק:

גליון מהרש"א

סעיף כ"ח. אם שאל השומר את הבעלים עם הדבר שלהם. וטעמים מהי מיקרי שמירה דבעלים, עיין סימן קט"ו סעיף ח'. סימן רצב סעיף א'. אין הנפקד רשאי לשלוח יד בפקדון. עיין גליון סימן ש"א סעיף ו'. ק"ל נרש"י ערכין ו' א' ד"ה כי היכי דלמיז בלחירותה. גם קשה לי מין דמחירים לו להשתמש מאי שאלה יד איכא. ועיין מהר"ע מ"א [י"ח] ס"ג. גם למה לא כתב רש"י [י"ח] דיהיה ליה עליהם. שם. אין הנפקד רשאי לשלוח יד בפקדון. עיין גליון לקמן סימן שצ"א סעיף ב'.

